

Eesti meeste uuringu andmed, 2014

ISBN 978-9985-4-0896-4 (pdf)

Meeste uuringu andmete kasutamisel palume viidata uuringule järgnevalt:

Themas, A., Ainsaar, M., Soo, K., Sammul, M., Uusküla, A., Tarum, H., Hendrikson, R., Arak, T., Espenberg, K., & Varblane, U. (2014). Eesti meeste hoiakute ja käitumise uuring: tervis, haridus, tööhõive, ränne ja pereloo. Tartu: Tartu Ülikool.

Eesti meeste uuringu tellis Eesti säästva arengu komisjon koostöös riigikantseleiga. Uuring on valminud Euroopa Sotsiaalfondi kaasrahastamisel ja selle viisid läbi TÜ sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus RAKE ning Tartu ülikooli teadlased. Uuringu eesmärgiks oli läbi viia laiaulatuslik küsitlus Eesti 16–54-aastaste meeste hulgas, nii et tulemused on üldistatavad kõigile Eesti meestele. Uuringu kõige olulisemaks väljundiks on küsitlustulemusi sisaldav andmebaas, mis võimaldab põhjalikult analüüsida Eesti meeste hoiakute ja käitumise mõju sündimusele ja pereloomele.

Esmakordne Eesti meeste uuringu küsitlus toimus 2014. a. septembrist 2015. a. jaanuarini. Uuringu valim põhines rahvastikuregistri andmetel. Üldkogumi moodustasid mehed, kelle vanus 01.09.2014 seisuga oli vahemikus 16–54-elu-aastat. Valim võeti rahvastikuregistri andmetel Eestis alaliselt elavate 16–54-aastaste meeste seast juhuvaljävõtu teel. Algse valimi suuruseks oli 4800 meest (tabel 1).

Vastavas vanusevahemikus olevate meeste üldarv oli valimi võtmise ajal 318 654. Enne valimi võtmist järjestati rahvastikuregistrisse kantud mehed kahanevalt vanuse järgi (vanemad mehed eespool). Valim võeti süstemaatilise juhuvaliku teel.

Tabel 1. Rahvastikuregistri andmetel põhinev juhuvalim maakonniti vanuserühmades

	Vanuserühmad					Kokku (n)	%
	16–17	18–24	25–34	35–44	45–54		
Harju maakond	66	308	630	607	484	2095	43,6
Hiiu maakond	3	6	12	10	9	40	0,8
Ida-Viru maakond	23	80	161	137	135	536	11,2
Jõgeva maakond	4	26	30	30	33	123	2,6
Järva maakond	3	17	30	26	27	103	2,1
Lääne-Viru maakond	7	46	70	61	57	241	5,0
Lääne maakond	2	21	22	17	27	89	1,9
Põlva maakond	4	18	30	23	30	105	2,2
Pärnu maakond	15	34	87	83	83	302	6,3
Rapla maakond	7	21	39	27	30	124	2,6
Saare maakond	5	27	21	30	26	109	2,3
Tartu maakond	20	88	158	143	110	519	10,8
Valga maakond	2	19	27	30	37	115	2,4
Viljandi maakond	6	34	40	38	41	159	3,3
Võru maakond	3	24	47	28	38	140	2,9
Kokku (n)	170	769	1404	1290	1167	4800	100,0
Osakaal (%)	3,5	16,0	29,3	26,9	24,3	100,0	

Välitööde käigus ilmnis, et valimisse sattunud meestest 3 olid surnud ja 197 elas välismaal. Vastused saadi 2119-lt mehelt, seega oli vastamise määr 1. jaanuari 2015 a. seisuga $2119/(4800-197-3) \times 100\% = 46,07\%$. Vastanute jaotus maakonniti vanuserühmades on toodud tabel 2.

Tabel 2. Vastanute arv maakonniti vanuserühmades

	Vanuserühmad						
	16-17	18-24	25-34	35-44	45-55	Kokku (n)	%
Harju maakond	28	137	294	255	197	911	43,0
Hiiu maakond	1	2	6	11	8	28	1,3
Ida-Viru maakond	9	23	39	45	55	171	8,1
Jõgeva maakond	2	9	9	16	17	53	2,5
Järva maakond	1	10	14	11	13	49	2,3
Lääne maakond	2	10	8	6	13	39	1,8
Lääne-Viru maakond	3	16	30	29	31	109	5,1
Põlva maakond	0	8	8	6	17	39	1,8
Pärnu maakond	5	15	32	42	48	142	6,7
Rapla maakond	2	8	18	8	11	47	2,2
Saare maakond	3	13	7	11	13	47	2,2
Tartu maakond	14	66	96	67	55	298	14,1
Valga maakond	0	3	9	12	19	43	2,0
Viljandi maakond	3	14	19	19	20	75	3,5
Võru maakond	2	12	20	15	19	68	3,2
Kokku	75	346	609	553	536	2119	100,0
Osakaal (%)	3,5	16,3	28,7	26,1	25,3	100,0	

Vastamismäär oli kõrgeim 18–24 ja 45–55-aastaste vanuserühmades (tabel 3).

Tabel 3. Küsitletute arv ja vastamismäär vanuserühmades

	Vanuserühm (aastates)					
	16–17	18–24	25–34	35–44	45–55	kokku
Küsitletute arv	n=75	n=346	n=609	n=553	n=536	n=2119
Vastamismäär (%)	45,2	46,4	45,7	44,6	47,7	46,1

Selleks, et uuringu andmete jaotused vastaksid täpsemini üldkogumi jaotustele, on andmestikus vastuste kaalumise tunnus (*kaal*). Andmed on kaalutud¹ vanuse ja emakeel järgi (ankeedis vastavalt küsimused 1 ja 3). Andmete kaalumisel on vanus jaotatud viieks rühmaks: 16–17, 18–24, 25–34, 35–44 ning 45–55-aastased ning emakeel kaheks rühmaks: eesti keel ja vene + muu keel.

Andmed on esitatud statistilise andmetöötluse programmi SPSS failina (.sav). Andmebaasis olevad andmed on puhastatud, st on kontrollitud vastuste loogilisi seoseid ning kodeeritud puuduvad väärtused. Puuduvad väärtused kodeeriti andmefailis kas -99 („vastamata“ – uuritav jättis küsimusele vastamata) või

¹ Andmete kaalumise meetodika: Särndal, C-E., Lundström, S. (2005). Estimation in Surveys with Nonresponse. p 57-59 John Wiley & Sons, Ltd.

-97 („ei käi vastaja kohta“ – uuritav ei pidanudki küsimusele vastama²). Andmete puhastamisega püüti kõrvaldada tõenäoliselt ekslikud, ebaloogilised või vastuolulised vastused. Lisaks kodeeriti ümber vastaja vabas vormis antud vastused („muu“ reale märgitud vastused), juhul kui need sisaldasid küsimuses etteantud loetelus. Kõik arusaamatud, ebaloogilised või teiste küsimustega vastuollu minevad vastused kodeeriti -96 (" arusaamatu, ebaloogiline vastus "). Niiviisi kodeeriti järgmised olukorrad:

- Vigaselt kirjutatud arvuline väärtus (nt lapse sünniaasta 200).
- Vastaja vanus mingi sündmuse ajal (nt esimene vahekord) või millegi kestus (nt kooselu kestus partneriga) ületas vastaja enda vanust või oli ebamõistlikult suur/väike.
- Mingile tegevusele kuluv aeg (töötunnid nädalas, kodutöödele kuluv aeg) ületas nädala või ööpäeva pikkuse või oli ebamõistlikult suur.
- Olukord, kus vastaja ühes küsimuses jaatab, teises aga sama asja eitab (nt on sissetulek, ei ole sissetulekut; on olnud viimasel aastal vahekorras, ei ole olnud vahekorras).
- Arvulist vastust nõudvates küsimustes (nt partnerite arv) on uuritav kirjutanud suhtelisele suurusele viitava määrsõna („palju“, „mitu“).

Eesti meeste uuring sisaldab võrdluste tegemise eesmärgil küsimusi erinevatest Eestis läbiviidud uuringutest:

- Eesti naiste seksuaal – ja reproduktiivkäitumise uuring (2004, 2014),
- Eesti terviseuuring (2006, 2014),
- Euroopa sotsiaaluuring (2004, 2012/2013),
- Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring (2012),
- Eesti tööjõu-uuring (2012),
- Eesti tööealise rahvastiku väljarändepotentsiaali uuring (2013).

Meeste uuringus käsitletud erinevate teemadega on seotud järgmised eksperdid:

- hoiakud, väärtused, pereloom, laste saamine, seksuaalkäitumine, valimi moodustamine – Mare Ainsaar, TÜ sotsiaalpoliitika õppetooli juhataja, perepoliitika ekspert
- lähisuhted, seksuaalsus, riskikäitumine, vägivald – Kadri Soo, TÜ sotsiaalpoliitika õppetooli lektor, riskikäitumise, seksuaaltervise ja peresuhete ekspert
- tervis – Anneli Uusküla, TÜ epidemioloogia professor, terviseala ekspert; Aivi Themmas, RAKE
- rändekäitumine – Häli Tarum, TÜ doktorant, rändekäitumise ekspert
- välitööde analüüs – Reigo Hendrikson, TÜ sotsiaalpoliitika õppetooli statistik, valimiekspert
- töötamine ja haridus – Marek Sammul, RAKE; Kerly Espenberg, RAKE

² Osa vastajatest ei pidanud kõikidele küsimustele vastama ning paber kandjal vastanutel oli võimalik kohustuslikke küsimusi vahele jättes edasi liikuda.